

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

בעניין: בושמיץ משה

ע"י ב"כ עוה"ד דנה מינסקי ועוה"ד רוברט פישמן **התובע**

נגד

אהרונוביץ' ענת

ע"י ב"כ עוה"ד ערן לב ועוה"ד יסמין לוינבוק **הנתבעת**

החלטה

תביעה בעילה של הפרת חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 (להלן: "החוק").

החלטה זו דנה בשאלת החבות.

ה ע ו ב ד ו ת ו ה מ ח ל ו ק ת

1. התובע הנו רופא-וטרינר מאז שנת 1982, ומשמש כוטרנר עיריית הוד-השרון. התובע שותף בחווה לגידול ורבייה של קופים במושב מזור (להלן: "החווה"), אותם היא מייצאת לצורך מחקר רפואי ברחבי העולם. כמו-כן משווקת החווה קופים למכוני מחקר ואוניברסיטאות בישראל.
2. חווה רישיון לניהול עסק, והיא נמצאת בפקוח מתמיד של הרשויות הממשלתיות הנוגעות בדבר, כגון משרד החקלאות ופיתוח הכפר ורשות הטבע והגנים.
3. הנתבעת מכהנת כדוברת האגודה נגד ניסויים בבעלי-חיים (להלן: "האגודה"), ובמועדים הרלוואנטיים לתביעה ניהלה באתר המרשתת (אינטרנט) 'וואלה!' פורום בשם 'זכויות בעלי-חיים' (להלן: "הפורום").
3. במהלך השנים 2001–2003 פורסמו בפורום דברי נאצה קשים נגד התובע ונגד חוקרים המבצעים מחקר בבעלי-חיים. כך, למשל, נעשה שימוש בכינויים "רוצח", "ד"ר מוות מאיים", "מנקה המחראות במחנה הקופים 'אושוויץ'", "אושוויץ בושמיץ", ועוד (מוצגים ה' למוצגי התובע (להלן: "הפרסומים האחרים").

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

4. הנתבעת אף היא פרסמה בפורום דבריה, שחלקם מהווה את עילת התביעה שבפניי:

(א) ביום 31/10/2002 דיווחה למשתתפי הפורום על דיון שנערך בכנסת על הצעת-חוק להגבלת ביצוע ניסויים בבעלי-חיים, ובין היתר כתבה:

"סעיף 5 האוסר ייצוא של בעלי-חיים לניסויים מישראל עורר, כצפוי, התנגדות חריפה מצד תומכי הניסויים. הסעיף הזה טעון באופן מיוחד מאחר ומעורבות בו המאפיה של סוחרי החיות (מזור, הרלן), אותה מאפיה שהצליחה להטמיע את עצמה עמוק בתוך האקדמיה. יד רוחצת יד בדם קופים ועכברים..."

(להלן: "הפרסום הראשון"; ההדגשה שלי – ש' א')

(ב) ביום 27/10/02 פרסמה הנתבעת בפורום דברים בגנות חוקר בשם פרופ' אהוד זיו, ובין היתר כתבה:

"פרופ' זיו אוהב מאוד להתחכך בראשי המאפיה של סוחרי בעלי החיים לניסויים בארץ (קרי ד"ר רוני קלמן, מנהל חברת 'הרלן' וד"ר משה בושמיץ, בעל חוות מזור), כשהוא נהנה ככל הנראה מאונם ומהונם."

(מוצג י"ב למוצגי התובע; להלן: "הפרסום השני")

(ג) ביום 21/10/01 פרסמה הנתבעת בפורום רשומה (post) על כך שהתובע הצליח להשפיע על המשטרה שתגיש נגדה כתב אישום בדבר איומים עליו, ובין היתר כתבה:

"הבנאדם אינו בוחל בשום אמצעי. יש לו כסף וקשרים. הלוואי וניתן היה להוכיח כמה אנשים הוא 'משמן' ואיך."

(מוצג ג' למוצגי התובע; להלן: "הפרסום השלישי")

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

(ד) ביום 03/03/03 פורסם בפורום דיווח על קמפיין שנוהל בארצות-הברית על-ידי ארגון 'PETA' העולמי, בו נערכה השוואה בין סבלם של בעלי-החיים המיועדים לתעשיית המזון לבין סבלם של היהודים בשואה. התובע מייחס פרסום זה לנתבעת, אם כי אין בו סימן זיהוי שיעיד כי היא מקורו. יחד עם זאת, הנתבעת אישרה בחקירתה הנגדית (עמ' 43 לפרוטוקול, שורות 1–2) כי הודתה בפני כתבת העיתון 'מקור ראשון' שהשוואה בין שואת היהודים לשואת החיות הנה לגיטימית, ושלכן לא מחקה מהפורום את הדברים שכתבו אחרים אודות התובע, המשווים את גידול הקופים בחווה לשואת היהודים (עמ' 7 למוצג ד' למוצגי התובעים).

5. בחודש אפריל 2003, בעקבות ריבוי ההשתלחויות והמסרים הקיצוניים שנכתבו נגד התובע במסגרת הפורום, החליטה הנהלת 'וואלה!' על סגירתו.

טענות הצדדים

התובע טוען כי הפרסומים הנם בבחינת לשון הרע נגדו. כן טוען הוא, כי בהיותה מנהלת הפורום, אחראית הנתבעת לפרסומים האחרים שפורסמו בו, שאף הם בבחינת לשון הרע.

הנתבעת טוענת כי הפרסומים הנם מותרים, על יסוד העדפת חופש הדיבור והביטוי על זכות הנפגע לשם טוב. כמו-כן טוענת הנתבעת להגנות השונות הקבועות בחוק, כפי שיפורט להלן.

דיון

לשון הרע

סעיף 1 לחוק מגדיר לשון הרע כפרסום העלול להשפיל ולבזות את התובע, על מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו, ולעשותו מטרה לשנאה, בוז ולעג מצדם. סעיף 2(ב) לחוק מגדיר "פרסום" כלשון הרע המיועד לאדם נוסף זולת הנפגע.

אין חולק על כך שפרסום באתר אינטרנט עונה על הגדרת ה"פרסום" לפי סעיף 2(ב) לחוק. השאלה האם האמירות נשוא התביעה הנן כאלה הבאות להשפיל ולבזות את התובע נבחנת בעיני

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

בית-המשפט על-פי אמות-מידה אובייקטיביות, היינו, כיצד יבין האדם ברחוב, האדם הסביר והרגיל, את מובנם של הדברים שנכתבו, כפשוטם (ראו ע"א 723/74 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' חברת החשמל בע"מ, פ"ד לא(2) 281, 300 וכן ע"א 114א/64 תיק נ' קריניצי, פ"ד יח(4) 378, 387). לעתים תידרש בחינת תוכן הפרסום, כפי שהוא נשקף בעיניו של הקורא הסביר, מקום שהמילים, כפשוטן, אינן מטילות דופי בנפגע (ע"א 740/86 תומרקין נ' העצני, פ"ד מג(2) 333, 337). אולם במקרה שבפניי דומה כי אין צורך להרחיק לכת עד למשמעות הנסתרת של הדברים שפרסמה הנתבעת, שכן כפשוטם מובנים הם ככאלה שנועדו לבזות את התובע, לעשותו מטרה לשנאה, לבזו וללעג מצד הקורא אותם.

1. שתי האמירות הראשונות מייחסות לתובע חברות ב"מאפיה" של סוחרי-חיות. ואם יש לקורא ספק אשר למשמעות המונח "מאפיה" כארגון פשע מסודר ומאורגן השולח זרועותיו כתמנון, גם לגופים ממסדיים, מוסיף הפרסום הראשון ומבהיר כי אותה מאפיה "הצליחה להטמיע את עצמה עמוק בתוך האקדמיה". ועוד הוסיפה הנתבעת באותו פרסום, על מנת להסיר צל של ספק, כי התובע הנו חבר בארגון פשע של סוחרי-חיות וכי "יד רוחצת יד בדם קופים ועכברים". לקורא הסביר לא נותר, אם כן, שמץ של ספק שהנה לפניו ארגון פשע הסוחר בחיות, השולח זרועותיו ונציגיו, בין היתר, למוסדות האקדמיים של מדינת ישראל, כך שידי חבריו – ושל התובע בכללם – וידי חברי האקדמיה רוחצות יחד בדמם של הקופים.

הפרסום השני אף הוא מייחס לתובע חברות ב"מאפיה של סוחרי החיות" שגידולן נועד לצורך ביצוע ניסויים.

2. בפרסום השלישי מייחסת הנתבעת לתובע מעשי שוחד – בכלל, וכלפי המשטרה – בפרט. באותו פרסום מדווחת היא על כך שהתובע הצליח להשפיע על בעלי תפקידים במשטרה להגיש נגדה כתב אישום, ובהמשך מוסיפה ומבהירה כי במילים "הצליח להשפיע" היא מתכוונת לכך שנתן שוחד, או במילותיה: "שימן". הקשר בין הפסקה הראשונה, שעניינה הגשת כתב האישום והשפעת קשריו של התובע על עצם הגשתו לבין דרכו של התובע ל"שימן" את אותם בעלי תפקידים הנו ברור, ומהדברים משתמעת כוונה לייחס לתובע ביצוע עבירות שוחד, אם כי הנתבעת מסייגת בהביעה משאלתה שיהיו לה האמצעים להוכיח את מספר האנשים המשוחדים ואת דרכי מתן השוחד. אין בהסתייגות זו כדי

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

לאיין את ייחוס מעשי עבירת השוחד לתובע, ומכאן יש להסיק כי גם בפרסום השלישי יש כדי להוות לשון הרע.

3. הפרסום הרביעי הנו דיווח שפורסם בפורום על מסע הסברה שנוהל בארצות-הברית מטעם הארגון הבינלאומי לזכויות בעלי-חיים, המשווה, הן במלל הן בסרטונים הן בתצלומים, בין שואת היהודים לבין המתת בעלי-חיים לצרכי תעשיית המזון. באותה כתבה מופיע גם ציטוט – לכאורה מפיה של הנתבעת – אך זו הכחישה את הדברים, ולא הוכח כי אכן אמרה אותם. אמנם, כאמור, הנתבעת הודתה בחקירתה הנגדית כי לדעתה, לגיטימי להשוות בין שואת היהודים ל"שואת בעלי-החיים", כדבריה, אולם זוהי חוות-דעת כללית, ואינני רואה מקום לייחס לנתבעת באמצעותה את הדברים שנאמרו במסגרת אותו קמפיין עולמי או דברי תמיכה ברורים בו המופנים כלפי התובע דווקא. לפיכך, יש לדחות את התביעה בעילה שבסעיף (ד), כאילו ייחסה הנתבעת לתובע מעשים המקבילים למעשי הנאצים בשואה.

ה הגנות

א) מכאן יש לבחון את השאלה: האם עומדת לנתבעת איזו מההגנות שמעניק החוק לפרסום לשון הרע. טענתה הראשונה של הנתבעת היא טענה כללית, לפיה מקום שהפרסום נוגע לנושא בעל עניין ציבורי, יש להעדיף את חופש הביטוי על-פני הגנה על שמו הטוב של התובע. אכן נכתב רבות על המתח המתמיד הקיים בין שתי זכויות-יסוד אלה: הזכות לשם טוב, מחד, והזכות לחופש הביטוי, מאידך, אשר נובעות שתיהן מאותו מקור, הוא כבוד האדם. חופש הביטוי הוא "ציפור נפשה של הדמוקרטיה" (בג"ץ 75/53 **חברת "קול העם" בע"מ נ' שר-הפנים**, פ"ד ז(1) 871) ועומד כערך עליון בפנתיאון זכויות-היסוד של חברה דמוקרטית. כיום מעוגן חופש הביטוי בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הגם שחוק זה אינו מתייחס במפורש לחופש הביטוי, חופש זה נגזר מסעיפים 2 ו-4 לו, המקנים הגנה ל"כבוד האדם" – משמע, החירות היסודית הקנויה לו להשמיע דברו (ראו עע"א 4463/94 **אבי חנניה נ' שירות בתי הסוהר**, פ"ד נ(4) 136). יחד עם זאת, הפרשנות הרחבה שיש ליתן לחופש הביטוי אינה מוחלטת, ויש לאזנה מול זכויות ואינטרסים אחרים, שאף הם מוגנים בחוק כזכויות-יסוד, ושמו הטוב של האדם בכללם (ראו בג"ץ 5432/03 ש.י.ן – לשווין ייצוג נשים נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, פ"ד נח(3) 65).

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

"...חופש הביטוי אינו חופש הביזוי, והזכות להשמיע אינה הזכות להשפיל. הזרוע המילולית המשתלחת כואבת, לעיתים, לא פחות מן הזרוע הפיזית, וכשם שהחירות להניף את האחרונה מוגבלת על-ידי קצה אפו של הזולת, כך גם החופש לשגר את הראשונה מתוחם על-ידי כבודו של האחר..."

(כבוד השופט א' ריבלין ברע"א 10520/03 **איתמר בן גביר נ' אמנון דנקר**, נבו הוצאה לאור בע"מ (להלן: "**פרשת בן-גביר**")

בבואנו לבחון ולהכריע בשאלה איזו מהזכויות עדיפה במקרה זה או אחר, יש לשאוף לאזן באופן מרבי בין שתי הזכויות אגב מתן משקל יחסי הולם לכל אחד מן הערכים המתמודדים ומציאת נקודת-האיזון ביניהם. נקודת-האיזון בין חשיבות ההגנה שיש להעניק לכבוד האדם לבין חופש הביטוי תימצא "במקום שבו מצויה ההגנה המרבית על כבוד האדם" (ע"א 6871/99 **משה רינת נ' משה רום**, פ"ד נו(4) 72, 91), תוך מתן משקל הולם לאינטרס הציבורי והשמירה על הזכות לחופש הביטוי. הפירוש לחוק איסור לשון הרע יינתן באספקלריה של מערכת איזונים זו, ונקודת-האיזון תיקבע, בין היתר, תוך התייחסות למושא הביטוי ונושאו. דהיינו, משעסקינן בנושא בעל עניין פוליטי או ציבורי, יש ליתן משקל הולם להחלפת דעות והשקפות, לוויכוח ציבורי ולרצון לקבל מידע – כלים החיוניים כל-כך לקיומה של חברה חופשית ודמוקרטית (ראו **פרשת בן-גביר**, עמ' 14 לפסק-הדין).

"...האיזון בין חירות הביטוי לבין הערכים המתחרים בה ובהם ההגנה על שמו הטוב של האחר הוא פועל יוצא של מעמדה המיוחד של החירות. בתחרות שוות-משקל תגבר תמיד חירות הביטוי..."

(**פרשת בן-גביר**, עמ' 15 לפסק-הדין)

יחד עם זאת, יש לחזור ולהדגיש כי שמו הטוב של איש-ציבור אינו הפקר, והוא זכאי להגנה כפי שמעניק חוק איסור לשון הרע לכל אדם אחר. ברם, בהיותו חלק מהחיים הציבוריים והשיח הציבורי, הוא חושף עצמו, מרצון, לעניינים הנוגעים אליו באופן אישי או לכאלה המהווים נושא בעל עניין ציבורי שהוא קשור בהם:

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

"ההצדקה לעמדה המצדדת במתן עדיפות לחופש הביטוי על פני שמם הטוב של דמויות ציבוריות, יכולה להימצא בחשיבות החברתית של הביקורת על אנשי ציבור לשם קיום ממשל דמוקרטי תקין. יש הרואים בביקורת הציבורית עמוד התווך של חופש הביטוי בישראל, בהיותה נובעת מזכות הציבור לדעת ולפקח... הצורך להגן על ביטויים הנוגעים לדמויות ציבוריות ולעניינים ציבוריים נובע מכך שיש בביטויים אלה כדי לאפשר שיח חופשי לצורך עיצוב עמדות פוליטיות וציבוריות בחברה. בהקשר זה יש הסבורים כי קשה לנתק דיון חברתי בעמדות וברעיונות שיש לציבור עניין בהם, מדיון בבעלי הדעות ובהוגי הרעיונות במישור הציבורי והפוליטי, ומכאן החשיבות של ביטויים הנוגעים לאישי ציבור בעניינים ציבוריים... כן טמונה ההצדקה להעדפת חופש הביטוי ביכולתו הרבה יותר של איש ציבור ביחס לאדם פרטי להתגונן מפני פגיעה בשמו, שכן בידיו כלים, ידע ואפשרות גישה לאמצעי התקשורת. יש אף הסבורים כי אנשי ציבור מעצם מעמדם מביעים הסכמה, מפורשת או משתמעת, לחשוף עניינם לעיני הציבור ולביקורתו... מנגד, ניתן להציג שיקולים השוללים העדפת חופש הביטוי על פני שמם הטוב של דמויות ציבוריות. כך, למשל, ניתן לטעון כי לשון הרע עשויה לגרום לאיש ציבור נזק רב מאוד, שכן עיקר כוחו הוא בשמו הטוב בעיני הציבור. כן ניתן לטעון כי הרחבת הפגיעה בשמם הטוב של אנשי ציבור, תרתיע אחרים מלבקש לעצמם מעמד זה..."

(ע"א 1104/00 אפל נ' חסון, פ"ד נו(2), 607, 621-622)

(ב) התשובה לשאלה מיהו הנכנס להגדרת "איש-ציבור" או "דמות ציבורית" אינה תמיד חד-משמעית, והיא נקבעת, במקרים של ספק, לפי נסיבות העניין. לעתים ייחשב אדם כ"דמות ציבורית" מקום בו הוא עוסק או מעורב בנושא בעל עניין ציבורי או הנוגע לעניין ציבורי, גם אם אין הוא נושא משרה ציבורית. "עניין ציבורי" היא עניין שנועד להגשמה של מטרה ציבורית, גיבוש דעתו של הציבור בנושא מסוים, שיפור אורחות-חיינו וכיו"ב (פרשת **בן-גביר**, עמ' 21 לפסק-הדין).

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

על רקע הדברים הכלליים הללו, יש לבחון האם ההתבטאויות נשוא התביעה מוגנות בחוק איסור לשון הרע והאם – כטענת הנתבעת – יש ליתן להן "מעמד-על" אל מול הזכות לשם טוב המוגנת לפי חוק זה.

ומן הכלל – אל הפרט.

הגנת תום-הלב

הפרסום הראשון והפרסום השני

הגנת תום-הלב הקבועה בסעיף 15 לחוק מגלמת את הרעיון העומד בבסיס האיזון בין שתי זכויות-היסוד: הזכות לשם טוב והזכות לחופש הביטוי. המחוקק מונה שורה של מקרים בהם הוא רואה לנכון להעדיף את זכות חופש הביטוי על-פני השמירה על שמו הטוב של התובע, ובלבד שהנתבע הוכיח כי התקיימו התנאים הקבועים בסעיף זה. על הנתבע, אפוא, להוכיח שני תנאים מצטברים: האחד, שעשה את הפרסום בתום-לב, והשני, שעשה את הפרסום באחת מהנסיבות המנויות בסעיף 15 לחוק.

סעיף 15(4) לחוק קובע לאמור:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

...

(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות;"

התובע משמש כווטרנר של עיריית הוד-השרון, ותפקידו, לכן, הנו תפקיד ציבורי. העניין עליו נסב הפרסום הנו עניין ציבורי מובהק, שכן הוא נוגע להגשמה של מטרה ציבורית. מדובר בחווה לגידול קופים לצורך מכירתם למוסדות שונים בארץ ובעולם העוסקים במחקר מדעי באמצעות בעלי-חיים. אין ספק שלציבור עניין רב בהתקדמות המדע – בכלל, וחקר הרפואה – בפרט, על מנת להגיע לגילויים וחידושים שישפרו ויאריכו חיים. לשם הגשמת מטרות אלה, זקוקים אנשי-המדע

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

לבעלי-חיים לצורך ביצוע הניסויים. יחד עם זאת, חיים אנו בחברה הומאנית, שאיכות-חיהם של בעלי-החיים יקרה לה גם כן. הצורך לשמור על האיזון ההולם בין חשיבות התקדמות המדע והרפואה, מחד, לבין השמירה על חייהם ועל איכות-חיהם של בעלי-החיים שבגופם מבוצעים הניסויים, מאידך, הנו נושא שלציבור עניין רב בו. עניין זה מעסיק את המחוקק הן בפן המגן על בעלי-החיים הן בזה המגן על אנשי-המדע, נגדם מופנות, לעתים, תגובות אלימות על שום עיסוקם בניסויים בבעלי-חיים. לפיכך, יש לקבוע כי התובע משמש בתפקיד ציבורי, וכי העניין אותו העלתה הנתבעת בפרסומיה בקשר לפעילות חוות גידול הקופים שבבעלותו ושאותה הוא מנהל הנו עניין ציבורי, כמשמעות מונחים אלה בסעיף 15(4) לחוק.

נשאלת השאלה: האם הפרסום הנו בבחינת הבעת דעה, המוגנת לפי סעיף 15(4) לחוק, שמא הוא דיווח עובדתי, שאינו מוגן במסגרת אותו סעיף. השאלה האם ביטוי כלשהי מהווה שיקוף של מציאות אובייקטיבית, שמא הוא מהווה הבעת דעה או עמדה סובייקטיבית על מציאות כלשהי, מעוררת לעתים קושי בהכרעה. לעתים קיים אזור-דמדומים בין שני קצוות אלה, ולעתים האמירות הן "מעורבות" (ע"א 259/89 הוצאת מודיעין בע"מ נ' גדעון ספירו פ"ד מו(3) 48, 55). בבואנו לבחון ולהכריע בהבחנה ובסיווג בין הבעת דעה לבין תיאור מציאות עובדתית, עלינו לנהוג לפי כללי ההיגיון והפעלת השכל הישר (ראו פרשת ספירו הנ"ל), תוך בחינת הרושם הכללי שיוצרת ההתבטאות נשוא הדיון. כאשר האמירה אינה חד-משמעית אפשר להפעיל גם את כללי המדיניות המשפטית שיאפשרו לסווג את ההתבטאות (פרשת בן-גביר, עמ' 26).

בפרסום הראשון מדווחת הנתבעת על דיון שנערך בכנסת על הצעת-החוק להגבלת ביצוע ניסויים בבעלי-חיים. במסגרת אותו דיון, כך דיווחה, התעוררה התנגדות חריפה מצד התומכים בניסויים בבעלי-חיים, ובאופן מיוחד מצד "...המאפיה של סוחרי החיות... שהצליחה להטמיע את עצמה עמוק בתוך האקדמיה" ושבה "יד רוחצת יד בדם הקופים". הפרסום השני עניינו זהה, והוא מביא לידי ביטוי אותה רוח דברים בדבר הקשר ההדוק בין ה"מאפיה" של סוחרי בעלי-החיים, והתובע בכללם, לבין אנשי האקדמיה. הקורא את שני הפרסומים הללו מבין כי אין מדובר ב"מאפיה" בהוראתה הרגילה של המילה, היינו, ארגון-פשע סודי וסגור, השולח, בין היתר, זרועותיו לגופים שלטוניים לצורך העצמת כוחו וקידום האינטרסים הכלכליים שלו אגב ביצוע מעשי פשע נתעבים, כגון סחר בסמים, סחר בבני-אדם, הימורים בלתי-חוקיים, מעשי רצח וכיו"ב. הרושם הנוצר אצל הקורא הסביר כשהוא קורא את ההתבטאות כולה ואת הקשר הדברים שבו היא נכתבת הוא שהצעת-החוק להגבלת ניסויים בבעלי-חיים עוררה התנגדות חריפה מצד קבוצת אנשים וגופים – סוחרי-חיות הקשורים ומאוגדים באינטרסים מובהקים של שמירה על עיסוקם ועסקם – אותם

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

מכנה הנתבעת יחדיו "מאפיה". על מנת לבסס את דעתה שמדובר בארגון, שכמוהו כארגון מאפיה מסודר ומאורגן, מוסיפה הנתבעת כי חבריו של התובע הטמיעו עצמם באקדמיה, ולא לה כאלה – לאנשי האקדמיה כמו גם לסוחריה-החיות – אינטרס משותף אליו הם חותרים יחד: להתנגד להגבלת הסחר בבעלי-חיים. הפרסום השני אף הוא חוזר על אותו רעיון, אודות הקשר ההדוק בין החוקרים ואנשי האקדמיה לבין העוסקים בסחר בעלי-חיים, אותו מכנה הנתבעת "מאפיה של סוחר חיות".

הנה-כז-כן, אין בפניי ביטוי המייחס לתובע חברות בארגון פשע כמו המאפיה, במובנה הרגיל של המילה, אלא מזהה אותו כמי שנמנה על קבוצת-לחץ בעלת אינטרסים כלכליים המצליחה לקדם ענייניה גם באמצעות חבירה לאנשי האקדמיה והמחקר. הרושם הכללי הנוצר מקריאת שני הפרסומים (הראשון והשני) הנו, אם כן, שהתובע נמנה על סוחריה-החיות המקדמים את ענייניהם הכלכליים גם באמצעות החוקרים, ולא שמדובר בחבר-מאפיה במשמעות המילולית השגורה – עברייני נאלח החבר בארגון-פשע.

מבחן נוסף לקביעת סיווגה של האמירה הנו, כאמור, מבחן המדיניות המשפטית, לפיה, מבחינה משפטית, גם אם נאמר שיש באמירה קורטוב של התיימרות לדיווח עובדתי, הרי שהיא בגדר הבעת דעה, שכן המדובר בפרסום המותח ביקורת על התובע כאיש-ציבור במסגרת עיסוקיו ומעשיו בנושא בעל עניין ציבורי מובהק, ועל-כן שימוש בביטויים, קשים ככל שיהיו, והשוואת התובע לחבר בארגון-פשעה, הנם בבחינת הבעת דעה, המוגנת בסעיף 15(4) לחוק.

התנאי השני שהתקיימותו מהווה תנאי להחלת סעיף 15(4) לחוק הנו תום-לב בפרסום. דהיינו, גם אם פרסומה הנתבעת דעה נגד התובע שהנה בבחינת לשון הרע, היא לא תזכה להגנת הסעיף אלא אם נעשה הפרסום בתום-לב, ולא בכוונת זדון או כוונה אחרת. סעיף 16 לחוק איסור לשון הרע קובע את חזקות תום-הלב או היעדרו, וזוהי לשונו:

"(א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.

(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:

(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

- (2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום
אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא ;
- (3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משקיתה
סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

סעיף 16(א) לחוק מגלם את הצד החיובי של הוכחת תום-הלב, בכך שהפרסום שנעשה, על-פי אחת החלופות של בסעיף 15 לחוק, לא חרג מתחום הסבירות. סעיף 16(ב) לחוק מגלם את הצד השלילי של חזקת תום-הלב, היינו, אם התקיים בפרסום אחד מהתנאים הקבועים בסעיף 16(ב) לחוק, ניתן לומר כי נשללה חזקת תום-הלב.

התשובה לשאלה האם הפרסום חרג מתחום הסבירות בנסיבות העניין נבחנת ונשקלת על-פי משקל הערכים המתנגדים בנסיבות העניין.

"...המשקל נקבע על פי תפיסת החברה את החשיבות היחסית של הערכים השונים. מיקומם של הערכים והאינטרסים בתשתית הערכים החברתיים משקפת את תפיסותיה הבסיסיות של שיטת המשפט, ואת הקונצנזוס החברתי בזמן נתון..."

(פרשת **בן-גביר**, עמ' 69 לפסק-הדין)

בענייננו, יש לאזן בין הזכות לחופש הביטוי לבין הזכות לשם טוב, כפי שבואר לעיל. מובן מאליו כי פרסום שכל-כולו נועד לפגוע בתובע ולבזותו אינו יכול להיחשב כסביר, אולם פרסום, קשה ובוטה ככל שיהיה, אשר נועד לקדם מטרה ראויה הנכנסת לגדר אחת החלופות שבסעיף 15 לחוק ייחשב כסביר אם אל מול הזכות לשם טוב ניצבת איתנה על שתי רגליה הזכות לחופש הביטוי. רק כאשר אופן הביטוי "מרעיד את אמות הספים" של תרבות הדיבור והשיח הציבורי אפשר לומר שהביטוי חרג מתחום הסבירות.

מסקנה זו מקבלת משנה-תוקף כשעסקינן באיש-ציבור בעניין שהוא בעל חשיבות ומשמעות ציבורית. מידתיות לשון הפרסום וסגנונו, כשהיא נבחנת בעניין ציבורי ובעניינים בהם מעורבת אישיות ציבורית, מקבלת ממדים אחרים ונבחנת באופן ליבראלי יותר מזה בו נבחנת הלשון הבוטה הננקטת כנגד אדם מן הישוב. מבלי להקל ראש, כמובן, בחשיבות השמורה לשיח הציבורי, ולמרות חשיבותה של תרבות ביטוי הולמת ובלתי-משתלחת, מתחם סבירות הביטוי כלפי דמות

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

ציבורית בעניין ציבורי הנו רחב יותר. כל עוד קיים קשר רציונאלי בין ההתבטאות הפוגעת לבין העניין הציבורי שבהקשרו נאמרה, וכל עוד היחסים המתחלפים בין התועלת שבפרסום כתוצאה מהעניין הציבורי לבין הפגיעה בשם טוב הנם מאוזנים, יש לראות בפרסום הפוגע כזה הנשאר בגדר דל"ת אמות הסבירות בנסיבות העניין (ראו פרשת אפל).

במקרה שבפניי, אין ספק שדברי הנתבעת, כפי שבאו לידי ביטוי בשני הפרסומים הראשונים, המציירים את התובע כחבר במאפיה המשתמש באנשי האקדמיה לקידום האינטרסים הכלכליים שלו, הנם בוטים וקשים. יחד עם זאת, לא ניתן לומר כי הבעת דעה באופן האמור חורגת מתחום הסבירות בנסיבות העניין. כאמור, התובע משמש בתפקיד ציבורי והעניין בו עוסק הפרסום הנו עניין ציבורי מובהק שאין להקל ראש בחשיבותו, שכן לחברה הישראלית חשוב להיות חברה הומאנית ולהצטייר ככזו בעולם כולו. על-כן, דיון בשאלה האם יש מקום להגביל את הסחר בבעלי-חיים ובאופן ההגבלה והצגת דוגמאות שלדעת הנתבעת מהוות חריגה מערכים הומאניסטיים בסיסיים הנו דיון ציבורי טעון, כאשר מצד אחד חשובה התפתחות המדע, ומנגד, חשובים חייהם של בעלי-החיים. הדיון באלה כמו באלה עשוי, לעתים, להתסיס ולהלהיט את השיח הציבורי, אולם חשיבות הדיון מקהה את עצמת הפגיעה בשם הטוב, וביטויים קשים מעולם הפשע לא יצטיירו בעיני הציבור כפוגעניים כל-כך כשבדיון מסוג זה עסקינן.

אשר-על-כן, יש לקבוע כי אופן ההתבטאות בו נקטה הנתבעת בפרסומים הראשון והשני לא חרג מתחום הסבירות בנסיבות העניין, ועל-כן קמה לה חזקת תום-לב.

מנגד, לא נתקיימה החזקה השלילית שבסעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע, באשר הנתבעת לא התכוונה בפרסום לפגוע במידה גדולה משהייתה סבירה להגנת הערכים המוגנים בסעיף 15 לחוק, וזאת – מהטעמים שפורטו לעיל, בכל הנוגע ליחס בין הערכים המוגנים המתחלפים ומידתיות הפרסום בנסיבות העניין (סעיף 16(ב)(3) לחוק). שנית, אמנם לא הוכח שדברי הנתבעת אמת – לא הוכח כי התובע הנו חבר בארגון-פשע מסוגה של המאפיה או של כל ארגון-פשיעה אחר השולח זרועותיו למוסדות השלטון לצורך קידום מטרותיו הכלכליות. אך יחד עם זאת, אין חולק על כך שקיימים יחסי חברות בין התובע לבין אנשי האקדמיה ובעלי תפקידים במועצה הארצית לניסויים בבעלי-חיים, ולאחר שחקרה ובדקה, סברה הנתבעת, בתום-לב, כי קשרים אלה מעוררים שאלה הראויה לבחינה ולדיון ציבורי (סעיפים 16(ב)(1) ו-16(ב)(2) לחוק). הואיל וכך, בהתקיים חזקת תום-הלב שבסעיף 16(א) לחוק ושלילת חזקת היעדר-תום-הלב שבסעיף 16(ב) לחוק, קמה לנתבעת הגנת תום-הלב על-פי סעיף 15(4) לחוק.

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

בהתקיים ההגנה האמורה, איני רואה מקום לדון ביתר טענות ההגנה שהעלו מצד הנתבעת, אולם ראוי להדגיש כי לא קמה לה הגנת אמת הפרסום שעל-פי סעיף 14 לחוק. הנתבעת, כזכור, לא הוכיחה כי בגדר פעילותו בחוות הקופים עבר התובע עבירות אשר לאופן גידול הקופים או הסחר בהם. להפך: הוכח כי החווה מנוהלת בפיקוח צמוד של הגופים המפקחים על-פי חוק. לא הוכח שהתובע עובר עבירות אגב ניהול וקידום עסקי החווה, ועל-כן יש לדחות טענת ההגנה בדבר אמת הפרסום.

הפרסום השלישי

הפרסום השלישי מייחס לתובע עבירת שוחד – שימוש בכספיו לצורך מתן שלמונים, פעולה אותה מכנה הנתבעת "שימון". לא זו בלבד שהנתבעת מייחסת לתובע בפרסום זה עבירת מתן שוחד לגורמים במשטרה שהחליטו להגיש נגדה כתב אישום, אלא שהיא מוסיפה שהלוואי והייתה יכולה להוכיח "כמה אנשים הוא 'משמן' ואיך". כלומר, לא רק גורמים במשטרה מקבלים שוחד מהתובע, אלא הדבר קורה, יש להניח, גם במקרים אחרים אשר אינם ידועים לנתבעת, אך בוודאות – על-פי הפרסום – קיימים. הנתבעת טענה כי אין בפרסום משום קביעת עובדה, אלא העלאת חשד בלבד. בנוסף טענה להגנת סעיפים 14 ו-15(4) לחוק.

בסיכומי הנתבעת העלו טענות הגנה אלה בלשון רפה, ולא בכדי. שכן, לא הוכח, ולו ברמז, שהתובע נותן שוחד למי מבעלי התפקידים מטעם הממסד או אחרים המפקחים על החווה. אין המדובר בהבעת דעה ואף לא בגבול העמום שבין חיווי-דעה לבין דיווח עובדתי. הפרסום השלישי מדווח לקוראים על כך שהתובע נותן שוחד, והא ראייה, הוא הצליח לגרום לכך שנגד הנתבעת הוגש כתב אישום – ועוד ידו נטויה. כפי שכבר בואר לעיל, ומיותר לחזור על כך, יש לקרוא את הפרסום בהקשרו הכולל, ואין לנתק, על-כן, בין הפסקה הראשונה לבין הפסקה השנייה. מובנו הכולל של הפרסום הנו שהתובע נותן שוחד הן לאחראים להגשת כתב האישום נגד הנתבעת הן לאחראים.

בפסקה הראשונה כותבת הנתבעת כי התובע "הצליח להשפיע על המשטרה" (משטרת אריאל) להגיש נגדה כתב אישום, ובפסקה השנייה כותבת כי אינו בוחל בשום אמצעי, לרבות שימוש בכספים, על מנת לשחד אנשים. מכאן יסיק הקורא הסביר כי באופן כללי נוהג התובע לשחד על מנת להשיג מטרותיו, ודוגמה טובה לכך היא הגשת כתב האישום נגד הנתבעת "על השטות הזאת". לפיכך, אני קובעת כי האמירה השלישית אינה חיווי-דעה, אלא דיווח עובדתי, שאינו מוגן

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

בסעיף 15(4) לחוק. לאמירה השלישית אין עומדת, כמובן, גם הגנת סעיף 14 לחוק, שכן הנתבעת לא הוכיחו צל-צלו של חשד לעבירות שוחד.

אשר-על-כן, אני קובעת כי בפרסום השלישי הוציאה הנתבעת לשון הרע נגד התובע, ואין עומדות לזכותה אף לא אחת מהגנות חוק איסור לשון הרע.

אחריות הנתבעת לפרסומים אחרים בפורום

בפורום פורסם שפע של כינויי-גנאי ואמירות נאצה כלפי חוקרים העוסקים במדע הרפואה, כגון: "טוחני מוחות של קופים", "רוצחים סדיסטיים" ו"צריך להרוג את האנשים האלה". התובע כונה בפורום בכינויים כגון: "בושמיץ הרוצח", "הר בושמיץ", "אשוויץ בושמיץ", "מנקה המחראות במחנה הקופים אושוויץ", "בשר קופים (Bushmeat)", "ד"ר מוות", "ד"ר רצח", ועוד, ונכתבו עליו אמירות כגון "מוכרחים להוריד אותו".

בפרסומים אלה נערכת, אם כן, הקבלה בין ניהול החווה לבין ניהול מחנה-השמדה נאצי ובין ד"ר יוזף מנגלה, שעבד בשירות המפלצת הנאצית, לבין התובע, כמי שמנהל את חוות הקופים כמחנה-השמדה. אין צורך להכביר מילים בדבר היותם של פרסומים אלה משתלחים, מתלהמים ומוציאים לשון הרע נגד התובע (ראו דעת הרוב בפרשת **בן-גביר**). יוזכר רק שבחודש אפריל 2003 החליטה הנהלת 'וואלה!' לסגור את הפורום בשל התבטאויות אלה, מן הטעם ש"חרגו מהנורמה הציבורית" (נספח ז' לתצהיר התובע) ובהיותן חורגות באופן מובהק מתקנון השימוש בפורום (נספח ז' לתצהיר התובע). נשאלת השאלה: האם קמה לנתבעת, כמנהלת הפורום, אחריות לאותם פרסומים שפורסמו בו. התובע טוען לאחריות מכח סעיף 11 לחוק איסור לשון הרע וסעיפים 12 ו-35 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**"). לפני שאתייחס לפן המשפטי של אחריות הנתבעת לפרסומים בפורום, תפורטנה להלן העובדות המקימות לה אחריות, כדלקמן:

1. הנתבעת, כמנהלת הפורום, לא הסירה את הפרסומים המשמיצים, אף-על-פי שרשומות מתריסות אחרות וכאלה שכללו פגיעה של כותבי הפורום אלה באלה, וכן פרסומים אחרים, שכונתה "הודעות הצפה", טרחה להסיר מהפורום.
2. הנתבעת טענה כי לא ראתה את הרשומות המשוות בין התובע לבין הנאצים, אולם עדותה זו אינה מקובלת עליי, ואנמק:

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

(א) הנתבעת הודתה שרשומות אחרות שפורסמו בפורום, כגון אלה בהן נכתב: "בשר קופים Bushmeat" ו"אדם מגעיל ומזעזע ושקרן גדול... מוכרחים להוריד אותו... אדם נאלח ששונא בעלי חיים" (ההדגשה שלי – ש' א'), היא כן ראתה. מתמיה כיצד רשומות אלה "קפצו" לנגד עיניה של הנתבעת, בעוד שרשומות אחרות, חמורות וקשות עוד יותר – שחלקן היה בעל כותרת מודגשת – שפורסמו בפורום בשפע, היא לא ראתה.

(ב) הנתבעת הודתה גם (בעמ' 32 לפרוטוקול, שורה 2) שבממוצע נכנסה לפורום פעם ביום ונהגה לפרסם בו שתיים או שלוש רשומות. לפיכך אין כל ספק כי משנכנסה לפורום, סקרה את רשומות אותו יום, ורק אחר-כך הוסיפה את אלו שלה. כדבריה:

"...נכנסתי ראיתי מה קורה והגבתי..."

(שם, שורה 3)

יתר-על-כן, מתצהיר עדותה הראשית של הנתבעת עולה כי אכן סקרה מדי יום את הרשומות שפורסמו בפורום והתייחסה אליהן. בסעיף 80 לתצהיר היא מצהירה כי הקפידה להדגיש בפני כותבי הפורום את חשיבות ההתבטאות בדרך חוקית, ועוד הוסיפה, כי עשתה כן על מנת שמאבקים הצודק למען בעלי-החיים לא יפגע כתוצאה מ"מעשים פזיזים הנובעים מרגשות עזים וקשים" (מוצג 17 למוצגי הנתבעת). בסעיף 82 מוסיפה הנתבעת כי שבה ופנתה לגולשים בפורום בבקשה "להביע מחאה באופן אדיב, מנומס ולא תוקפני" (מוצג 18 למוצגי הנתבעת). ובסעיף 84 מצהירה היא כי ביקשה מהגולשים להתאפק ולרסן עצמם הואיל ובפורום פורסמו רשומות נגדה (מוצג 20 למוצגי הנתבעת).

הנה-כי-כן מודה הנתבעת, אם גם במרומז, כי הייתה ערה לכך שגולשי הפורום נוקטים בלשון בוטה ואלימה העלולה להביא לתוצאות הרסניות, ולכן שבה והבהירה להם פעם אחר פעם כי יביעו מחאה באופן חוקי ויימנעו מגלישה לניסוח תגובות שתוצאתן מי ישורנו.

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

הנתבעת הייתה, אפוא, מנהלת פעילה בפורום, שהגיבה לרשומות שפורסמו בו, ועל-כן אין ספק שראתה גם ראתה את הרשומות המשמיצות נגד התובע, ששורת הנושא של חלקן, כאמור, אף הודגשה.

אני דוחה את טענת הנתבעת, כפי שזו עולה בסיכומיה, כי דף אינטרנט הנו דינאמי, ולכן אפשר שלא ראתה את הפרסומים המשמיצים את התובע. עדותה בנקודה זו אינה מהימנה עליי, הן הואיל וממוצג "ת/2", למשל, עולה כי נכנסה לאתר בסמוך לאחר שפורסמה בו רשומה בה כונה התובע "בושמיץ הרוצח", ולא ייתכן שלא ראתה – כפי טענתה – רשומה זו, הממוקמת בסמוך מאוד לתגובתה שם, הן משום שהפורום היה משופע בפרסומי נאצה הן נגד התובע הן נגד חוקרים ומדענים. ההקבלה בין עבודות המחקר וגידול הקופים לבין זוועות הנאצים הייתה חלק לא-מבוטל של פרסומי הפורום, וכמנהלת פעילה, אין לי כל ספק שהנתבעת ראתה רשומות אלה, כמו גם רשומות אחרות, שאותן הודתה שראתה.

כעת נשאלת השאלה: האם יש להטיל על הנתבעת אחריות לרשומות העורכות השוואה והקבלה בין התובע לבין קלגס נאצי ובין פעילותו במסגרת חוות הקופים לבין פעולות השמדה שבוצעו בידי הנאצים.

חוק איסור לשון הרע, שנחקק בשנת 1965, אינו מתייחס לפרסומים באינטרנט, והוא אף לא תוקן מאז ועד היום בנוגע לנקודה זו. סעיף 11 לחוק, שכותרתו "אחריות בשל פרסום באמצעי תקשורת", מתייחס לאחריותם של "ממלאי תפקידים באמצעי תקשורת", המוגדרים כ"עתון" כמשמעותו בפקודת העתונות וכן שידורי רדיו וטלויזיה הניתנים לציבור". השאלה האם אתר אינטרנט יכול שייכלל במסגרת המונח "עיתון" הועלתה במספר מצומצם של פסקי-דין (ראו, למשל, ת"א (כ"ס) 7830/00 בורוכוב ארנון נ' פורן אלישי, נבו הוצאה לאור בע"מ, וכן ת"א (ת"א) 37692/03 יצחק סודרי נ' ארנון שטלריד, נבו הוצאה לאור בע"מ) (להלן: "פרשת סודרי"), אולם טרם הוכרעה בהלכה הפסוקה. אינני רואה מקום להרחיב הדיבור בשאלה זו, שכן סבורתני כי לנתבעת אחריות ללשון הרע שהפיצו גולשים בפורום שבניהולה, מכח סעיף 35 לפקודת הנזיקין. יחד עם זאת, אני רואה לנכון להעיר כדלקמן:

ההבדל המהותי בין אתר אינטרנט, כאמצעי תקשורת, לבין עיתון, הוא העובדה שהאחרון מודפס, וההדפסה הנה חלק מתנאי הגדרת "עתון" על-פי פקודת העתונות. ואולם, גם אם

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

ננקוט בגישת פרשנות ליבראלית, ונאמר כי תנאי ה"הדפסה" הנו תנאי שולי, והעיקר הוא הגדרת עיתון כאמצעי תקשורת "המכיל חדשות, ידיעות, סיפורי מאורעות..." , עדיין אין להכליל בהגדרה זו אתר אינטרנט שאינו יותר מאשר פורום להחלפת דעות בין המשתתפים בו. פורום אינו יותר מאשר "הייד פארק" וירטואלי בו מחליפים הגולשים דעות בינם לבין עצמם. ההבדל המהותי הנוסף בין פורום לבין אתר אינטרנט שהנו בבחינת עיתון וירטואלי, המספק חדשות, ידיעות וכיו"ב, הוא שבאחרון קיימים עריכה, סידור וסינון מראש של הידיעות המופיעות בו, בעוד שבראשון אין כל עריכה מראש, ויכולת השליטה על הנכתב בו הנה יכולת-שבדיעבד, לאחר שפורסם באתר. לפיכך, איני סבורה שניתן להטיל חבות על הנתבעת מכח סעיף 11 לחוק איסור לשון הרע.

יחד עם זאת, ראוי יהיה להטיל על הנתבעת אחריות כמנהלת הפורום מכח סעיף 35 לפקודת הנזיקין, הקובע לאמור:

"עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות — הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה."

סעיף 35 לפקודת הנזיקין מטיל אחריות בעוולת הרשלנות בהתקיים התנאים כדלקמן: האם המזיק חב חובת זהירות לניזוק, האם הפר חובה זו והאם כתוצאה מההפרה נגרם נזק לניזוק. שאלת קיומה של חובת הזהירות נבחנת בשני היבטים: קיומה של חובת זהירות מושגית וקיומה של חובת זהירות קונקרטי (ראו ע"א 145/80 שלמה ועקנין נ' המועצה המקומית, בית שמש, פ"ד לז(1) 113). חובת זהירות מושגית נקבעת על-פי מבחן הצפיות, דהיינו, האם צריך היה אדם סביר לצפות את התרחשות הנזק. לשם כך יש לבחון את הקטגוריה אליה משתייכים המזיק והניזוק והאם שיוכם כאמור מטיל על המזיק חובת צפיות מושגית. חובת זהירות קונקרטי אף היא נקבעת על-פי מבחן הצפיות, היינו, האם יכול אדם סביר לצפות את הנזק, ואם התשובה לשאלה זו חיובית, האם צריך היה, כעניין שבמדיניות, לצפות התרחשותו.

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

דומתני כי לא יכול להיות ספק שבמקרה דנן חלה חובת זהירות מושגית של הנתבעת כלפי התובע, בהיותה מנהלת הפורום, שצריכה הייתה לצפות פגיעה בתובע עקב שלל הרשומות המשמיות שהופנו כלפיו. יתר-על-כן, הנתבעת כתבה לגולשים כי יש לנהוג לשון חוקית ומאופקת על מנת שלא לסכל את השגת המטרות אליהן חותרים הגולשים בפעילותם כמו גם בהתבטאויותיהם בפורום, ומכאן שצפתה פגיעה באנשים מסוגו של התובע.

אשר לחובת הזהירות הקונקרטית, אין ספק כי הנתבעת, כמנהלת הפורום, יכולה הייתה לצפות פגיעה בתובע נוכח שפע הפרסומים המשמיצים שהופנו כלפיו, והשאלה שנשאלת היא האם, כעניין שבמדיניות, צריכה הייתה לצפות התרחשותו של הנזק – צפייה אשר החברה, כעניין של מדיניות, מחייבת.

במאמרה **"אחריותו האזרחית של ספק שירותי האינטרנט להעברת מידע מזיק"** (המשפט, כתב-עת לענייני משפט, בית-הספר למשפטים, המסלול האקדמי, המכללה למנהל, עמ' 15) (להלן: **"המאמר"**) מתייחסת רחל אלקלעי לשאלה: מהו היקף אחריותו של ספק השירות במדיום נגיש לעולם כולו, שהידעות המופצות בו, פעמים רבות, הן אנונימיות, ועלולות לגרום לנזקים עקב פרסום לשון הרע והפרת זכויות יוצרים. ויודגש, בהקשר זה, כי **"ספק אינטרנט"** אין פירושו מי שמספק שירותי רשת ושירותי גישה לרשת, אלא ספק שירותי מחשב שבאמצעותו מועברת האינפורמציה. הבחנה בין סוגי הספקים נוכל למצוא גם בתזכיר חוק מסחר אלקטרוני, תשס"ו-2005, המבחין בין סוגי ספקי שירותי אינטרנט: ספק שירותי גישה, ספק שירותי אחסון זמני וספק שירותי אירוח, **"...המספק שירות שמהותו היא אחסון של מידע המסופק על יד מנויי השירות על שרתי המחשב שלו או מתן פומבי למידע שתוכנו חובר על ידי אחר באתר האינטרנט שלו לשם הפצתו ברשת תקשורת אלקטרונית, לרבות שירות שמהותו היא כלי חיפוש"**. פסק-דין זה מתייחס לקטגוריה השלישית המוגדרת לעיל.

המחברת סוקרת במאמרה את התפתחותו של הדין האמריקאי לעומת מקבילו האירופי. החל בשנת 1996, עת חוקק בארצות-הברית חוק המהוגנות בתקשורת (Telecommunications Act of 1996), ניתן פטור מוחלט מאחריות של ספק שירות על כל פעולה שנעשתה בוולונטאריות ובתום-לב להגביל גישה או זמינות של מידע מקוון (on-line) אשר המשתמש או הספק מחשיב כשנויה במחלוקת (שם, עמ' 170). באנגליה ניתנת הגנה לנתבע/למוציא-לאור במדיום אלקטרוני אם נקט זהירות סבירה ביחס להוצאה-לאור של

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

הפרסום המהווה לשון הרע, ולא ידע או שלא הייתה לו סיבה להאמין שמעשה הפרסום בו נקט גרם להוצאה לאור המהווה לשון הרע. בית-המשפט האנגלי בוחן אפוא את נסיבות התנהגותו של ספק שירות האינטרנט, אם ידע או לא ידע על המאמר המשמיץ, והאם חרף הידיעה החליט שלא להסירו מן האתר.

במקרה שבפניי מדובר על מי שמונתה מטעם ספק השירות להיות מנהלת הפורום. דהיינו, אין המדובר בספק המספק לגולשים אתר להחלפת דעות – הא ותו לא – אלא במי שמונתה מטעמו לנהל את אותו אתר. יתר-על-כן, הנתבעת, מנהלת הפורום, הנה בעלת עניין בפורום, אשר בזמנים בהם ניהלה אותו אף שימשה כדוברת האגודה, והייתה מעורה, אם כן, בתכנים הענייניים שנדונו בפורום והשתתפה בו השתתפות מהותית-ערכית פעילה, ולא שימשה רק כמנהלת טכנית גרידא שלו. על רקע זה יש לבחון את התנהגותה של הנתבעת באספקלריה של סעיף 35 לפקודת הנזיקין, תוך שימת דגש על כך שאת החוק יש לפרש באופן שיאזן בין הזכות לשם טוב לבין הזכות לחופש הביטוי, כפי שבואר בחלקו הראשון של פסק-דין זה.

בנסיבות שתוארו לעיל, אני סבורה שמנהלת סבירה, אשר השתתפה השתתפות פעילה בפורום וקראה וידעה על הדעות המפורסמות בו אשר מהוות לשון הרע, אינה פטורה מאחריות לפרסומים אלה. בספרו "האינטרנט והמשפט המסחרי המקוון" מביע עוה"ד יהונתן בר-שדה עמדה אשר להטלת אחריות אישית על ספק שירותי אינטרנט תוך שקילת "אופיו של השירות המקוון הספציפי, והאמצעים בהם ספק השירות נוקט בכדי לפקח על תשדורות העוברות דרך מערכותיו" (שם, עמ' 391). למותר לציין כי חובת זהירות תוטל על ספקי השירות במקרים מובהקים וברורים, שכן המדובר באמצעי תקשורת המשמש להעברת מידע המסייע לקידום המדע והמחקר ולהעברת דעות ברחבי העולם כולו, ועל-כן יש להגביל מאוד ולצמצם את חובת הזהירות והחלת סעיף 35 לפקודת הנזיקין. יחד עם זאת, מקום בו נעשה שימוש לרעה במדיום האינטרנט יש לבחון כל מקרה לגופו בשאלה אימתי נכון וראוי יהא להטיל חובת זהירות קונקרטיית על מנהל פורום כשלוחו של ספק השירות.

האיזון הראוי בין חופש הביטוי ומתן במה חופשית לגולשים בפורום, מחד, אל מול זכותו של אדם לשם טוב, יהא הפרסום בכל מדיום שיהא, מביא למסקנה שיש להטיל על הנתבעת אחריות מקום בו ידעה והייתה ערה לדברי הנאצה המופנים כלפי התובע בפורום

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

שבניהולה. הנתבעת הייתה ערה לאפשרות הטכנית – ואף עשתה בה שימוש לעתים – להסיר פרסומים שמצאה כי אינם ראויים להיות מובעים בפורום, ודרך מניעת הפרסומים הייתה קלה ואפשרית, ולא הצריכה השקעת משאבים כספיים או אחרים בלתי-סבירים ביחס לנזק שנועדה המניעה להשיג.

חוות-הדעת בפרשת **סודרי** נוקטת במדיניות משפטית המביאה בחשבון את תוחלת הנזק לשמו הטוב של התובע אל מול עלות המניעה, ומגיעה למסקנה שיש ליתן לספק שירות האינטרנט הגנה מוחלטת, ללא תנאים. אינני סבורה כי יש לקבוע מסמרות חד-משמעיות בעניין זה, אלא שיש לבחון כל מקרה לגופו, לפי כללי בחינת הרשלנות שמורנו סעיף 35 לפקודת הנזיקין, תוך שימת דגש מיוחד על שיקולים כגון: תום-לבו של התובע, איזון בין החירויות המתנגשות, מידתיות הפרסום, אופן ניסוחם של הביטויים הפוגעים, עצמתם, שכיחותם בפורום ומשך פרסומם בו.

קריטריונים אלה נקבעו בפסק-דינו של כבוד השופט יצחק עמית בבר"ע (ח"י) 850/06 **רמי מור נ' ידיעות אינטרנט מערכות אתר Ynet – מערכת הפורומים** (נבו הוצאה לאור בע"מ), שם נדונה, אמנם, השאלה אם יש מקום להתיר חשיפת זהותו של מפרסם בפורום שהתבטא בגנות המבקש, אולם דומתני כי מבחני-עזר אלה טובים אף בענייננו.

"יכול הטוען לטעון, כי מי שנכנס מרצונו לסביבה הוירטואלית, נוטל על עצמו את תנאיו של השיח המתקיים בו, ואחד מכללי המשחק הוא, שהמשתתפים בשיח יישארו אנונימיים, יהיה תוכנו של הפרסום אשר יהיה.

"איני סבור כך. מההסכמה כי המשתתפים בשיח יהיו אנונימיים, בשל הטעמים עליהם עמדנו לעיל, אין להסיק הסכמה שהאנונימיות תנוצל לרעה. גם מי שסבור שראוי להותיר את האנונימיות ברשת על כנה, עשוי להסכים כי אין להחילה על כל ביטוי. משקלה של הזכות, או החופש, להתבטא באנונימיות, שונה ממשקלה של הזכות להישאר אנונימי נוכח התנהגות עוולתית. האינטרנט הוא במה המאפשר חופש גישה לכל דובר, והאנונימיות ברשת היא צורה של שיח המשרתת את חופש הביטוי, כל עוד היא נעשית במסגרת הלגיטימית של חופש הביטוי. ביטוי גזעני אינו הופך את עורו אך משום

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

שהמפרסם הוא אנונימי, וביטוי הפוגע בשמו הטוב של אדם, אינו משנה את טיבו אך ורק מאחר שהמפרסם לא הזדהה בשמו.

"זכות שלא ניתן להגן עליה ולאוכפף אינה זכות, ואם לית דין גם לית דין ורשת האינטרנט עלולה להפוך ל'עיר מקלט' למבצעי עוולות. אם בשל האנונימיות לא ניתן להגן בערכאות על הזכות לשם טוב, פירושו של דבר, שלזכות לשם טוב אין כל משמעות ברשת האינטרנט וכי בכוחה של האנונימיות לפגוע גם בזכות הגישה לערכאות, שאף היא נתפסת כזכות מן המעלה הראשונה..."

(ההדגשה שלי – ש' א')

העובדות בעניין שבפנינו עונות על הגדרת הרשלנות שבסעיף 35 לפקודת הנוזיקין, גם אגב החלת המבחנים המחמירים לחיוב באחריות נזיקית. הנתבעת, כמנהלת נבונה וסבירה, לא נקטה מידת זהירות שמנהל פורום סביר ונבון היה נוקט באותן נסיבות, ועל-כן עוולה כלפי התובע את עוולת הרשלנות. סעיף 35 נוקט לשון "נקט מידת זהירות" – אותה לשון בה נוקט החוק האנגלי, כפי שנסקר במאמר:

"...בהליכים בגין הוצאת לשון הרע... החוק (האנגלי – ש' א') קובע מספר קריטריונים בבדיקה האם אדם נקט בזהירות סבירה או שהייתה לו סיבה להאמין כי מעשהו גרם או תרם לפרסום הצהרה המכילה לשון הרע, הקריטריונים הם מה מידת האחריות לתוכן ההצהרה או להחלטה לפרסמה, מהו אופי נסיבות הפרסום, בדיקת מעשים קודמים או אופיו של המחבר, העורך או המוציא לאור..."

(שם, עמ' 172–173)

גם החוק האנגלי בוחן, אם כן, כל מקרה לגופו, ואם הנסיבות מצדיקות הטלת אחריות על מנהל האתר. בעניינינו, עסקינן בפורום אשר לפי הצהרת הנתבעת (בסעיף 68 לתצהיר עדותה הראשית) שימש כפורום ה"בית" "...לכמה עשרות פעילי זכויות בעלי חיים ולחברים נוספים...", דהיינו, לטענת הנתבעת, מדובר בפורום הומוגני ומצומצם אשר

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

היא, כדוברת האגודה, שחברי הפורום הם גם חבריה, משמשת כמנהלתו. לפיכך, לא הייתה בעיה לנהל את הפורום באופן שמודעות המהוות לשון הרע מובהק יוסרו ממנו, כפי שהתובעת עשתה מעת לעת במקרים אחרים על מנת ל"הרגיע" את הפורום – כטענתה. מנהלת פעילה צריכה הייתה להיות ערה ללשון המשתלחת שנקטה בפורום, אשר "מרעידה את אמות הספים" בכנותה את התובע בכינויי-גנאי מזעזעים ובקראה לחיסולו ("...מוכרחים להוריד אותו...") – נספח ה' למוצגי התובע). יש לפרש את עולת הרשלנות תוך איזון בין שתי החירויות – חופש הביטוי מזה ושם טוב מזה, אך אני סבורה שראוי להחיל קריטריונים נוספים לבחינת סבירות התנהגותה של הנתבעת, כפי שהצביע עליהם כבוד השופט יי עמית בבר"ע (חי') 850/06 שצוטטה לעיל. מבחנים אלו נקבעו, אמנם, לבחינת השאלה אימתי ראוי יהיה לחשוף זהותו של גולש ברשת, אולם דומתני כי הם טובים גם למקרים של בחינת חובת הזהירות הקונקרטיים ומבחן הציפיות המוחל על מנהל פורום סביר.

מבחן תום-הלב: התובע הגיש תביעתו בידיים נקיות ובתום-לב, תוך שהוא מחליט לנקוט בצעד של הליך משפטי לאחר שהגיעו מים עד נפש ונוכח התרבות גוברת והולכת של האמירות המשמיצות נגדו, עד שסגרה הנהלת 'וואלה!' את הפורום.

מבחן עצמת הפגיעה אל מול חופש הביטוי: אמנם התובע, כפי שכבר הובהר לעיל, הנו אישיות ציבורית, והדיון בכל הקשור בגידול הקופים ומכירתם לצורך ביצוע ניסויים מדעיים הנו דיון ציבורי חשוב, אך עצמת הביטוי, כפי שמצאה ביטוייה בפי הגולשים בפורום, גלשה ועברה את נקודת-האיזון הראויה בין חופש הביטוי לזכות לשם טוב.

מבחן משך שהיית הרשומות בפורום: לא זו בלבד שהביטויים הפוגעניים נקטו לשון קיצונית משתלחת, אלא שאלה נותרו מתנוססים בפורום במשך שבועות ארוכים, מבלי שהנתבעת עשתה להסרתם ממנו. המדובר בפרסומים חוזרים באופן שיטתי, שהביאו, בין היתר, לביצוע מעשים פליליים נגד חוות הקופים ונגד בני-משפחתו של התובע (סעיף 10 לתצהירו הנוסף של התובע).

מבחן טיבו של האתר – אשר, כפי שבואר לעיל, היה פורום ה"בית" של האגודה ושימש מספר מוגבל של משתתפים, שהשליטה ברשומותיהם לא הייתה כרוכה במשאבים כלכליים יקרים.

בתי-המשפט

א 032986/03

בית-משפט השלום תל-אביב-יפו

תאריך: 06/05/2007

בפני: כבוד השופטת שושנה אלמגור, סגנית-נשיא

לאור כל האמור לעיל, ובהתחשב במבחן המידתיות – תועלת מול נזק – אני קובעת שהנתבעת עוולה כלפי התובע את עוולת הרשלנות, ושהיא חייבת לפצותו בגין הנזקים שנגרמו לו כתוצאה מכך.

אשר לתביעה בעילה של הפרת סעיף 92(9) לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981, בטענה שהנתבעת פרסמה באתר מכתב פרטי של התובע הכולל את כתובת הדואר-האלקטרוני שלו – טענה זו יש לדחות. התובע, במכתבו זה, ויתר ביודעין על זכותו לפרטיות, בכך שציין בו כי הוא מבקש להפיצו "בתפוצה נרחבת ככל האפשר הן במוסדות והן ברשת של אותם מוסדות" וכי "עניין זה הינו עניין חשוב לציבור הישראלי בכללותו". אם כך, באמצעות משלוח המכתב בדרך האמורה חשף עצמו התובע למספר בלתי-מסוים של מכותבים, וגולשי הפורום בכללם.

לסיכום: אני מחייבת את הנתבעת בהוצאת לשון הרע נגד התובע בגין הפרסום השלישי. כן קובעת אני כי הנתבעת עוולה כלפי התובע בעוולת הרשלנות בכך שנמנעה מהסר מהפורום את הפרסומים המהווים לשון הרע נגדו. יתר עילות התביעה נדחות.

בשאלת ההוצאות אדון בסופו של ההליך.

הואיל והחלטה זו נוגעת לשאלת החבות בלבד, אני מורה לזמן הצדדים לדיון בשאלת הנזק ליום 17/06/07, שעה 08.30.

ניתנה בלשכתי היום, י"ח באייר, תשס"ז (6 במאי, 2007).

המזכירות תשגר העתק החלטה לצדדים.

שושנה אלמגור, שופטת

סגנית-נשיא